

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма Право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія суб'єктів цивільного права
Викладач (-і)	Зеліско Алла Володимирівна, доктор юридичних наук, завідувач кафедри цивільного права, професор
Контактний телефон викладача	(0342) 596130
Е-mail викладача	alla.zelisko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку консультацій та розкладу занять на кафедрі. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, перевірка виконаних індивідуальних завдань та завдань для самостійної роботи.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є система доктринальних положень теорії суб'єктів цивільного права, практика реалізації норм цивільного законодавства суб'єктами цивільних відносин, доктринальні концепції провідних наукових шкіл України, тенденції розвитку теорії суб'єктів права.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-методологічні підходи щодо поняття, кваліфікаційних ознак та систематизації суб'єктів цивільного права. 2. Правосуб'єктність окремих видів суб'єктів цивільного права. 3. Форми реалізації правосуб'єктності у цивільному праві. <p>Сучасні тенденції розвитку суспільних відносин спонукають до перегляду існуючих у науці напрацювань як щодо сфери цивільного права загалом, так і щодо спеціальних його напрямів, зокрема, теорії суб'єктів цивільного права. Ідеться про оптимізацію поєднання у науці та практиці існуючих усталених теоретико-правових конструкцій і особливостей сучасного розвитку суспільних відносин. Здобувачі освіти за результатами опанування дисципліни повинні бути глибинно та всебічно ознайомлені із ретроспективними умовами становлення теорії суб'єктів права в Україні, проблемами доктринального та прикладного характеру щодо суб'єктів цивільного права та реалізації ними правосуб'єктності, знаннями концептуальних положень провідних наукових шкіл у сфері теорії суб'єктів цивільного права та тенденціями її подальшого розвитку.</p> <p>В умовах формування в Україні держави, у якій людина, її права та інтереси є найвищою соціальною цінністю цивільно-правові відносини та належне їх регулювання постають в центрі уваги усіх суспільних інститутів. Як наслідок, підготовка юристів із якісними фаховими знаннями і навиками у сфері теорії суб'єктів цивільного права є затребуваною сучасним суспільством та державою.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни «Теорія суб'єктів цивільного права» є формування у здобувачів освіти концептуального науково-правового розуміння доктринальних положень теорії суб'єктів цивільного права; закріплення відповідних юридичних знань та навиків, спрямованих на вирішення конкретних науково-організаційних, дослідницько-інноваційних та прикладних спеціальних завдань у сфері теорії суб'єктів цивільного права; формування здатності до аналізу існуючих дискусійних теоретичних та прикладних положень сучасної цивілістики у цій сфері.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни «Теорія суб'єктів цивільного права» є набуття</p>	

здобувачами освіти загальних та фахових компетентностей у сфері концептуальних проблем теорії суб'єктів цивільного права; володіння знаннями методологічних проблем цієї спеціальної сфери цивілістики, актуальних та перспективних тенденцій вдосконалення норм законодавства, пов'язаних із суб'єктами цивільного права та реалізацією ними правосуб'єктності; набуття навиків аналізу та узагальнення існуючих наукових напрацювань у сфері теорії суб'єктів цивільного права та формування на його основі власних аргументованих позицій, ідей та висновків.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

здатність до абстрактного та критичного мислення;
здатність до розуміння предметної області теорії суб'єктів цивільного права та професійної діяльності за спеціальністю;
здатність розробляти та керувати науковими проєктами, пов'язаними із теоретичними та прикладними проблемами теорії суб'єктів цивільного права;
здатність визначення нових перспективних напрямів наукових досліджень у сфері теорії суб'єктів цивільного права;
здатність самостійного визначення, організації та проведення наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;
здатність застосування методології та методики дослідницької роботи для створення нових систем утворюючих знань у спеціальній сфері теорії суб'єктів цивільного права;
навички викладання для здобувачів першого та другого освітнього рівня вищої освіти на семінарських та практичних заняттях з Цивільного права України;
здатність дотримуватись етики, правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та викладацькій діяльності.

Фахові компетентності:

здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері теорії суб'єктів цивільного права і дотичних до неї інститутах цивілістики та міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з цивільного права та суміжних галузей;
здатність кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в спеціальній сфері цивілістики, пов'язаній із суб'єктами цивільного права, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;
здатність аналізувати та тлумачити методологічні проблеми теорії суб'єктів цивільного права;
здатність демонструвати знання базових засад, сучасного стану, тенденцій розвитку наукових досягнень у сфері теорії суб'єктів цивільного права;
здатність визначати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері теорії суб'єктів цивільного права, досягати наукових результатів, що створюють нові знання;
здатність застосовувати знання основ педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності;
здатність розробляти проєкти нормативно-правових актів та оцінювати стан своєї професійної компетентності у сфері цивільних відносин;
здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й професійну мобільність.

Програмні результати навчання:

вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і не фахівцями результати наукових досліджень у сфері теорії суб'єктів цивільного права, наукові та прикладні проблеми правового регулювання цивільних відносин у цій сфері;
уміти кваліфіковано відобразити результати досліджень у сфері теорії суб'єктів

цивільного права у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях; розуміти та самостійно розв'язувати науково-методологічні та прикладні проблеми у сфері цивілістики, пов'язаній із суб'єктами цивільного права права, формулювати і обґрунтовувати наукові гіпотези, результати теоретичного аналізу, літературні дані у вказаній спеціальній сфері цивілістики;

кваліфіковано застосовувати наукові знання термінології та закономірностей правового регулювання цивільних відносин, класифікувати та узагальнювати явища у спеціальній сфері теорії суб'єктів цивільного права;

кваліфіковано застосовувати сучасні методи викладання теорії суб'єктів цивільного права у вищій школі та впроваджувати інноваційні технології у викладацькій практиці;

уміти застосовувати методологію наукових досліджень у сфері теорії суб'єктів цивільного права у власних наукових дослідженнях, в юридичній та викладацькій практиках;

кваліфіковано формувати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства на основі проведеного дослідження.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	D8 Право	2	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Модуль I. Науково-методологічні підходи щодо поняття, кваліфікаційних ознак та систематизації суб'єктів цивільного права.

Тема № 1. Теоретико-правові підходи до розуміння суб'єктів права. Суб'єкти права та суб'єкти правовідносин.	2	2	5
Тема № 2. Суб'єкти цивільних відносин: поняття, кваліфікаційні ознаки, класифікація.	2	-	7

Модуль II. Правосуб'єктність окремих видів суб'єктів цивільного права.

Тема № 3. Поняття, кваліфікаційні ознаки та складові правосуб'єктності: доктринальні підходи.	2	2	8
Тема № 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: проблеми теорії та практики.	2	-	8
Тема № 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: проблеми теорії та практики.	2	2	8
Тема № 6. Публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин: доктринальні та прикладні аспекти.	2		7

Модуль III. Форми реалізації правосуб'єктності у цивільному праві.

Тема № 7. Реалізація правосуб'єктності суб'єктами цивільного права.	2	2	6
---	---	---	---

Тема № 8. Договірна форма реалізації правосуб'єктності суб'єктами цивільного права.	4	-	6
Тема №9. Корпоративна форма реалізації правосуб'єктності суб'єктами цивільного права.	2	2	5
	ЗАГ.:	20	10
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309. https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf, а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року) https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</p> <p>Максимальна оцінка за результатами вивчення навчальної дисципліни становить 100 балів. Система оцінювання навчальної дисципліни включає в себе кілька компонент: оцінка за виконання підсумкової (залікової) контрольної роботи (50 балів); оцінка за семінарські заняття (25 балів); оцінка індивідуальної роботи здобувача освіти науково-дослідницького характеру, самостійної роботи (25 балів).</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає виконання здобувачами освіти індивідуальних письмових робіт науково-дослідницького характеру та самостійної роботи. Такі роботи можуть бути безпосередньо чи опосередковано пов'язані із тематикою наукового дослідження здобувачів освіти. Формами індивідуальних письмових робіт можуть бути: есе, рецензії на наукові статті, анотація монографічного дослідження, аналіз чинного законодавства на предмет наукової та прикладної проблематики. Виконання письмових робіт здобувачами освіти повинні відображати їх здатність до аналізу та систематизації існуючих наукових і прикладних напрацювань у межах дисципліни та формування власних висновків дослідницького характеру.</p> <p>Індивідуальні науково-дослідні роботи:</p> <p>Есе (тематика пов'язана із науковим дослідженням здобувача освіти і визначається спільно викладачем та здобувачем) – максимальна оцінка.</p> <p>Рецензія на наукові статті (обсяг рецензії становить 1-2 сторінки, тема статті для рецензування визначається спільно викладачем та здобувачем).</p> <p>Максимальний бал за індивідуальні науково-дослідні роботи 15 балів.</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Анотація монографічного дослідження (обсяг анотації становить 1-2 сторінки, обрання монографії здійснюється спільно викладачем та здобувачем) – максимальна оцінка 5 балів.</p>		

	<p>Аналіз чинного законодавства на предмет наукової та прикладної проблематики (тематика визначається спільно викладачем та здобувачем)– 5 балів. Максимальний бал за самостійну роботу 10 балів.</p> <p>Максимальний бал за письмові семестрові роботи становить 25 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Система оцінювання семінарських занять передбачає поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських (практичних) занять. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття виставляється в кінці семестру за результатами роботи на семінарських (практичних) заняттях, самопідготовки і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські (практичні) заняття та оцінок за відпрацьовані заняття. Підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття (максимально 25 балів) – підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття, помножена на коефіцієнт 5, заокруглена до цілого.</p> <p>Опитування здобувачів здійснюється у формі співбесіди, під час якої визначається розуміння здобувачем доктринальних та прикладних питань теми, уміння аналізувати їх та формувати власну аргументовану належним чином позицію.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умовою складання заліку є виконання всіх видів робіт, передбачених силабусом та відпрацювання пропущених семінарських занять. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 50 балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Залік проводиться у вигляді підсумкової письмової контрольної роботи (проводиться на останньому семінарському занятті), максимальний бал за яку становить 50 балів. Завдання із підсумкової контрольної роботи передбачає три питання теоретичного характеру та термінологічне завдання. Описові питання оцінюються у 15 балів кожне і термінологічне завдання – у 5 балів.</p> <p>Мінімальна сумарна кількість балів за результатами семінарських занять, індивідуальної науково-дослідницької, самостійної роботи та написання підсумкової контрольної роботи для отримання заліку становить 50 балів.</p> <p>Якщо здобувач освіти набрав менше 50 балів, то залік проводиться в усній формі та передбачає усне опитування-співбесіду зі здобувачем на предмет з'ясування опанування ним предмета навчальної дисципліни, системності набутих ним компетентностей. Заліковий білет включає 5 питань по 20 балів кожне.</p> <p>Максимальний бал за залік – 100 балів.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Планується виконання здобувачами декількох обов'язкових письмових робіт, про які йшлося у попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної</p>	

добросовісності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної добросовісності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної добросовісності здійснюється відповідно до встановлених процедур https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf.

Відвідування занять:

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції і практичні заняття навчальної дисципліни.

Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку шляхом виконання здобувачами освіти індивідуальних завдань, які у письмовій формі надсилаються на електронну пошту викладача.

Більша частина навчального часу спрямована на самостійну роботу здобувача. Практичні завдання по навчальній дисципліні обговорюються з аспірантом та корегуються для кожного аспіранта окремо у відповідності до тематики його наукового дослідження.

Неформальна освіта.

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Васильєва В.В. Договір як підстава виникнення цивільно-правового зобов'язання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / НДППіП ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрНУ. Київ, 2013. 216 с.

2. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія. За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 298 с.

3. Жигалкін І. П. Установи як юридичні особи : монографія. Х. : Право, 2010. 168 с.

4. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ, 2017. 445 с.

5. Зозуляк О. І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ, Нова Зоря. 2013. 216 с.

6. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права : теоретичний та практичний аспекти : монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 432 с.

7. Суб'єкти цивільного права / ред. Шевченко Я. М. Харків: Харків юридичний, 2009. 632 с.

8. Первомайський О.О. Участь територіальних публічно-правових утворень в цивільних відносинах: проблеми теорії та практики: монографія . К.: Ред. журн. «Право України, 2013. 196 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в Методичних рекомендаціях до вивчення відповідної дисципліни, які надаються здобувачу в електронній формі до початку семестру.

Викладач _____ зав. каф. цив. права, проф. А.В. Зеліско

